
OVER C. C. S. CRONE

Op de fraaie ochtend van zaterdag 16 juni jongstleden waren enkele honderden mensen in de Klaaskerk de gast van het Utrechtse Monumentenfonds. De voorzitter, mr. Torensma, verwelkomde hen en legde de route naar de Bruntenhof aan zijn gehoor uit.

En daar ging het door de Agnietenstraat, over de Nieuwegracht naar de Schalkwijkstraat: de macht voor een half uur aan de voetgangers. Het was een soort Utrechtse Stille Omgang, maar met de lichte uitgelatenheid van mensen die zich realiseerden dat hier iets heel bijzonders aan de hand was. Heel de gebeurtenis zou ook in hoge mate de instemming hebben gehad van de man om wie het die morgen begonnen was, de Utrechtse schrijver C. C. S. Crone (1914-1951), ter ere van wie in de nieuw te openen Bruntenhof - ook een prachtige aanwinst - een monumentje werd onthuld, door Hans Bayens gemaakt en voorstellend *De man met de schuiftrompet*. Twee sprekers, Simon Carmiggelt en Wouter Paap, zeiden goede dingen over Crone, mevrouw Crone onthulde de bronsplastiek, er was ingetogen blaasmuziek en een glas wijn en iedereen in de Bruntenhof was gelukkig, vooral de mensen van het Utrechtse Monumentenfonds (Dorstige Hartsteeg 21, tel. 31 17 61, voor wie zich wil melden als begunstiger.)

Gelukkig is ook de redactie van dit Maandblad aan wie de beide inleiders hun tekst voor publicatie ter beschikking hebben gesteld zodat iedereen die nu

rustig kan (her)lezen. Voor wie dat alles heeft gesmaakt en gewaardeerd is het dan tijd voor *Crones Utrecht*, een fotoboek dat een poging doet „om de specifieke sfeer die uit Crones proza spreekt te verbeelden“. Het is een visueel meditatieboek geworden bij het kleine maar kostbare werk van deze bij uitstek Utrechtse auteur. Het is tevens een zwanezang, en wel die van een ander Utrechts fenomeen, de uitgeverij Váva, die met haar reeks kleine maar fijne Ultrajectensia menig hart heeft gesticht. De uitgever, Arjaan van Nimwegen, schreef ons: „Hierbij de allerlaatste Váva-uitgave. Is het geen waardig sluitstuk?“ - En zo is het. Voor een tientje ligt het in de boekhandel.

Al met al is het eerste gedeelte van dit zomernummer een soort Crone-special geworden. Maar de zomer is het seizoen bij uitstek om Utrecht te zien zoals Crone het zag, met die mengeling van vrolijkheid en droefenis die is neergelegd in de versregels van Jan Engelman die op Crones graf gebeiteld staan en die door zijn vrouw werden geciteerd bij de onthulling van het beeldje:

Droom van muziek -in al zijn dagen
zijt gij geweest

Vlucht van de ziel -die werd gedragen
naar het eeuwig feest.

A.H.M.v.S.

EEN SCHRIJVER IN VOLLE FLEUR

Jaren geleden moest ik eens antwoord geven op een enquête over Nederlandse literatuur. Een der vragen luidde: „Zijn er miskende Nederlandse schrijvers?“

Ik antwoordde: „Ja. Voorbeeld - C.C.S. Crone“.

Dit antwoord werd later achterop een herdruk van de „*Schuiftrompet*“ verduurzaamd.

Nu we vandaag bijeen zijn voor een gebeurtenis die een stuk erkenning van Crone inhoudt, wil ik mijn opmerking over die miskenning even toelichten.

Ik gaf dat antwoord in een tijd toen je voor het werk van Crone naar de antiquariaten moest. Die situatie vond ik een miskenning van een schrijver, wiens uniek werk, zodra het tegen het eind der dertiger jaren op het literaire toneel verscheen, een hechte groep trouwe bewonderaars vond. Ik behoorde toen al daartoe. Ik weet nog precies hoe dat in die jaren ging.

Je was ergens, je raakte met iemand in gesprek, en

opeens bleek die iemand ook Crone te lezen en te bewonderen. Dat was als het staande houden van een vriend in de naamloze menigte. Je wisselde citaten uit als:

„'s Morgens zie ik haar altijd de geïllustreerde pagina van de krant in de etalage hangen. Laatst stak zij bovendien haar tong tegen mij uit“.

Of een ander beroemd citaat:

„Hij nam haar handje in zijn handen, wist er niets mee te doen en legde het voorzichtig weer neer op het tafeltje“.

De ware liefhebbers van Crone glimlachten dan met blij herkennen tegen elkaar.

Vandaag beleven we een grote dag - we hebben gelijk gekregen.

„Humor“, zo heeft Crone eens geschreven, „is een complicatie van het tragische met het komische. Naarmate de tragiek, dan wel de komische factor domineert, zijn talrijke variëteiten mogelijk. Het merk-

waardige is echter, dat de spraakmakende gemeente, slechts die waarin het komische element overheerst, humor noemt en over de grenzen van het begrip heen bovendien het zuiver komische met het woord humor aanduidt”.

Crone schreef dit in 1949 in een radiobespreking van mijn eerste bundels *Honderd dwaasheden* en *Altemaal onzin*. Van deze, inderdaad wat gemakzuchtig gekozen titels hield hij niet. Hij noemde het zelfs „Affreuze vlaggen”, maar de inhoud die ze dekten viel hem gelukkig mee. Toen al merkte hij zeer terecht op, dat het in dit soort werk aankomt op de ware dosering van de beide humorcomponenten. Dat heb ik in de loop der jaren ook wel geleerd, dat het daar op aan komt. Zelf was Crone daarin een meester. Van meet af aan. Uit *Gymnasium en Liefde*:

„De laatste uitvoering in dit seizoen van onze schooltoneelclub heeft plaatsgehad. Je houdt er altijd iets van over. Mijn dochter heette Mélia.

Vroeger kende ik haar ware naam niet eens. Ze zit pas in de derde.

Ik heb haar naar huis gebracht. Ze heet Rosa Meyer. Haar vader heeft 'n slagerij. Later ben ik ook bij daglicht langs haar huis gelopen.

„Wie het beste wenscht van het dikste zwijn, moet bij dezen slager zijn”, stond op de tegeltjes. Hij riep aan de trap:

„Gooi de dweil 'ns af, Rosa”.

Toneel is allemaal bedrog”.

Dit is een mooi voorbeeld van Crones schrijverschap. Het is tegelijk komisch en treurig. De beide elementen zijn in volmaakt evenwicht. In zijn werk zou je zijn observatie genadeloos noemen, als die observatie niet steeds door een waas van zwaarmoedigheid was getemperd.

Voor het behoud van dit evenwicht in zijn werk heeft hij, als schrijver, altijd met de grootste precisie en zorgvuldigheid gewaakt.

Zijn zo jong beëindigd leven stond hem en ons maar een klein oeuvre toe.

Maar het oeuvre is benijdenswaardig gaaf en kent geen inzinkingen ten gevolge van routine of vermoeidheid.

De man met de schuiftrompet in de Utrechtse Bruntenhof zojuist onthuld, zaterdag 16 juni 1979 (foto: C. Hendriks)

Op de sokkel van dit beeldje, dat straks zal worden onthuld, staat een zin uit *Het Feestelijke Leven*, die luidt:

„Hoe verder hij ging, des te langer was zijn terugweg”.

Het aardse leven stond Crone niet toe ver te gaan. Dat bespaarde hem als auteur en ons als lezers een lange terugweg. Daarom gedenken wij vandaag en in de toekomst een schrijver in volle fleur. Ik dank U.

Simon Carmiggelt

CRONES MUZIEKMOZAIEK

Tussen de beide wereldoorlogen beleefde onze stad een tijdperk van literaire bloei. Er vond een samenscholing plaats van tal van dichters en schrijvers, in wier werk wij Utrecht op verschillende manieren weerspiegeld vinden. Van de dichters noemen wij: Jacques Bloem (*Bemurde Weerd*), H. Marsman (*Tempel en Kruis*), M. Nijhoff (*Het uur U*), Jan Engelman (*Geest van Utrecht*), Ad den Besten (*Lof van*

Utrecht), Gabriël Smit (*Utrechts Drieluik*), Karel Meeuwse (*Sonnet Utrecht*); van de roman- en prozaschrijvers: H. Marsman (*Zelfportret van J. F.*), Johan Brouwer (*Vandaag geen spreekuur* met de ondertitel *Het verborgen leven van een oude stad*), Clare Lenhart (*Huisjes van kaarten en Twintig ramen aan een straat*), Dr. P. H. Ritter Jr (*Kaïn en Abel*) en (*Vredenhof*), Albert Kuyle (*Harten en Brood*) en Jaap Romijn